

nr. 82 / 24 iulie 2023
Săptămânal de cultură

FICTIUNEA

optm

Cărtărescu
scrie uneori
în limba
zenobilor

Zenob

Director de număr: Cristina Bogdan

Primul roman, la a III-a ediție

Doina Ruști

Începem să citim textele primite la „Primul roman”, concurs al editurii Litera, ajuns la a III-a ediție. Sperăm să găsim povești bine scrise, care să se țină până la capăt, cu personaje vii și stil convingător prin noutate.

Textele primite au ajuns deja la editură, unde un grup de oameni se ocupă în momentul de față de chestiuni practice: ștergerea numelui, conservarea lui într-un sistem sigur etc. Într-o săptămână-două, romanele ajung la comisie. Făcând parte de-a lungul timpului din numeroase jurii, știu cât de diferite pot fi opiniile, interpretările. Tocmai de aceea, sistemul va fi simplificat: Textele primite vor fi împărțite în trei pachete, câte unul pentru fiecare membru al juriului. Din acesta își va alege fiecare niște texte pe care le consideră foarte bune (în jur de 10). Independent de juriu, voi citi toate textele înscrise în concurs și voi alege si eu în jur de 10 texte. Acele romane care se vor regăsi atât în selecția mea, cât și a unui membru al juriului vor fi luate în discuția finală.

Să vă spun câte ceva și despre juriu.

Cristina Bogdan, ca profesor la Literele bucureștene, e foarte familiarizată cu proza contemporană și are un exercițiu al obiectivității demn de invidiat. Crede încă în ierarhia valorilor, chiar și în aceste timpuri haotice. Viziunea ei de lectură este mai largă, bazată pe formația de antropolog.

Emanuela Ilie vine de la Literele Universității din Iași, cu mofturi moldovenești, legate în primul rând de principiul estetic.

Este totodată și o rafinată cititoare de proză scrisă de femei. În special, iubește narațiunea în registru fantastic și, mai nou, scrie proză.

Cel de-al treilea membru al juriului este Ligia Pârvolescu, poetă, bine-cunoscută în cercurile bucureștene, mare iubitoare de motociclete. Ea a câștigat locul I al acestui concurs, cu *Translucid*, primul ei roman, o compoziție de avangardă, cu mesaj puternic și actual. Prin urmare, având o experiență directă, mi se pare normal să facă parte din juriu.

Concursul este pentru debutanți, pentru scriitorii aflați la primul lor roman. Poate c-au mai scris înainte povestiri, poate au publicat eseuri ori dramaturgie. Însă opera înscrisă în concurs este primul lor roman. Nu contează vârsta, nu contează tema abordată.

Concursul nu e pentru cei care abia acum scriu, ci pentru cei care au deja un roman. E un concurs anual. Mereu vara e loc pentru un roman nou la Litera, în colecția Biblioteca de Proză Contemporană.

Desigur, cei mai mulți dintre participanți vor fi dezamăgiți, așa cum sunt toți cei care n-au luat premiu. De aceea, vă reamintesc că a-ți asuma condiția de participant e un act de curaj, o aventură.

Scriitorul aflat la debut își pune întrebări legate de criteriile selecției. O poveste scrisă cu sinceritate, într-un stil personal și convingător, se va afla mereu în câștig. Nu există rețete, cursurile de scriere creativă nu vă ajută cu nimic, nu fac decât săucidă autenticitatea unui povestitor. Emoția nu poate fi mimată, iar ea este esențială într-o poveste. Un text scris fără emoție se vede de la o poștă. Și mai rea este emoția mimată, ca în acele romane în care naratorul povestește despre cum își spală șosetele, pe tonul unei mari tragedii. Există și alte tipuri de emoție fără valoare estetică, de pildă plânsul fără aripi, fără idee.

Orice cititor, fie el membru al juriului sau cititor pe rețelele sociale, caută un singur lucru: o trăire adevărată, care face diferență dintre omul inteligent și artist.

Se întâmplă uneori ca finalitele să nu fie cele mai bune texte, dar vor fi cu siguranță cele care au întrunit la un moment dat aprecierile a trei persoane absolut diferite, peste care va veni și părerea mea.

Poem

Chitic Magdalena

Istoria nu e
Ceea ce pare
Chiar așa cum credem noi
Chiar așa cum am învățat la școală
Adevărul e la mijloc
Adevărul nu e cel din cărțile de istorie
Nu e nici chiar cel din cărțile de specialitate
Mai ales din macroistorie
Tind să cred microistoria
Adevărul istoric
Nu e cel învățat la școală
Nu e nici măcar cel învățat la facultate
Istoria a fost în funcție de interese

Integral în versiunea online

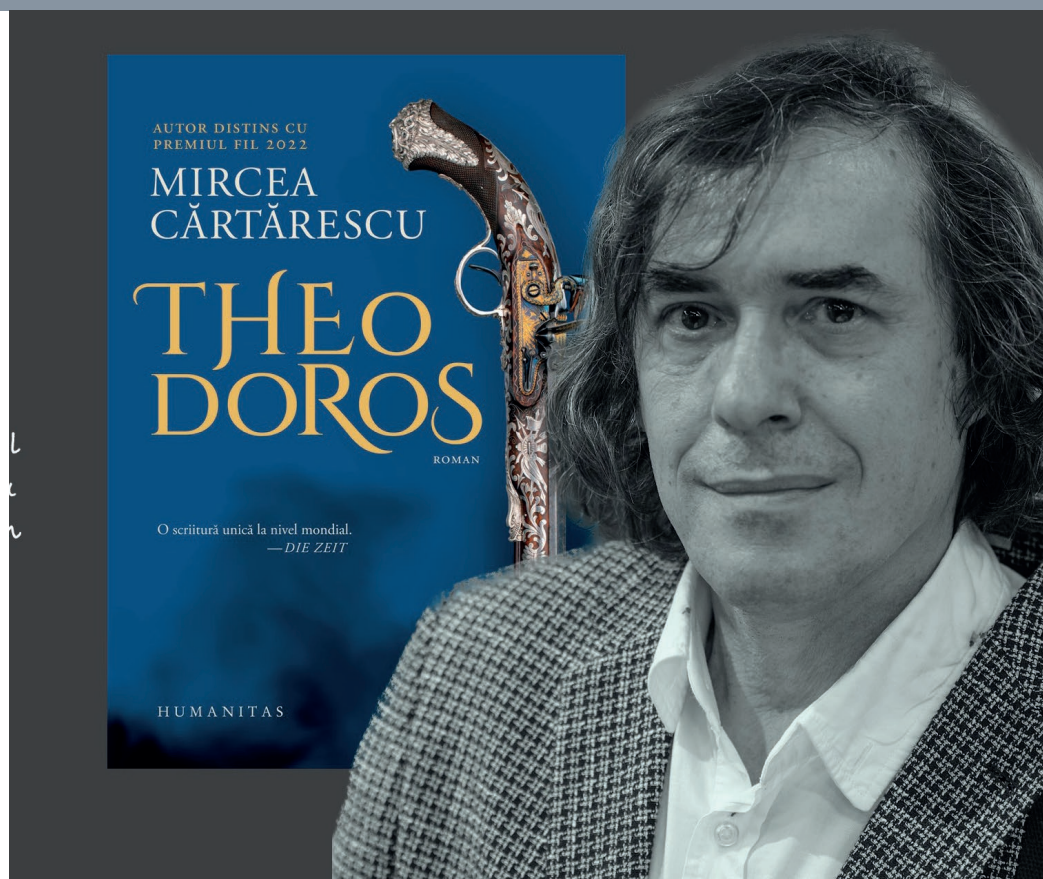
Mircea Cărtărescu: Cred în oamenii care vor să schimbe ceva

la decernarea Premiului Ficțiunea pentru Cel mai bun personaj (Theodoros din romanul omonim, Humanitas, 2022)

Mă bucur foarte mult că suntem împreună. Sunt cam confuz acum: m-am trezit la 4 dimineața, am urcat în avion, am coborât din avion, am ajuns acasă frânt de oboseală și totuși am ținut foarte tare să fiu aici cu dumneavoastră din mai multe motive, pe lângă care o să trec foarte repede.

Primul este că mi-e foarte simpatică ideea acestei asociații pentru ficțiune, acestei reviste, numite *Ficțiunea*, acestei lumi borgesiene, i-aș spune, pe care dumneavoastră ați încercat și, în bună măsură, ați reușit s-o creați. Veți merge mai departe pe acest drum, sunt convins, și în continuare. Cred că o astfel de asociație arată că scena noastră culturală (și cea bucureșteană și cea mai extinsă românească), este foarte efervescentă, lucrurile se mișcă cu adevărat, lucrurile sunt interesante. Au apărut scriitori noi, au apărut regizori noi, au apărut actori noi, au apărut muzicieni noi foarte interesanți, fiecare dintre ei construindu-și propria ficțiune, ficțiuni care nu sunt izolate, ci comunică între ele, prin tuneluri din acelea despre care vorbea atât de frumos Sabato.

Îmi place ideea aceasta, îmi place ideea ficționalității. Eu cred că zilele pe care le trăim acum, săptămânile, lunile pe care le-am trăit și le trăim în continuare sunt cea mai mirobolantă ficțiune. Gândiți-vă numai la marșul acesta al lui Prigojin spre Moscova: este

ceva halucinant, este de fapt un fel de roman rusesc *in nuce*, cu începutul, miezul și finalul său dezastruos și catastrofal. Este ficțiune, nu este realitate, deși, firește, este o ficțiune din care curge sânge ca din foarte multe alte ficțiuni.

Din ce în ce mai des, nu numai oamenii de cultură, dar și fizicienii și oamenii de știință spun că, de fapt, trăim într-o simulare. Lumea noastră este simularea aplicată de o lume superioară, o lume de deasupra noastră, așa cum autorul simulează lumi ficționale în piesa pe care o pun pe scenă dramaturgul sau regizorul, în piesa muzicală pe care o ascultăm cu toții și pe ritmurile căreia ne legănăm, în piesa literară care este poate cea mai frumoasă întruchipare a ficțiunii.

De asta am venit aici, am ținut foarte mult să fiu cu dumneavoastră.

Și mai e un mic motiv, și anume că serile bucureștene, eu am spus-o de multe ori în scrierile mele, sunt cel mai frumos lucru de pe lume. Niciodată nu m-am simțit mai bine decât cu câțiva prieteni sau cu 100 de prieteni, cum e cazul aici, într-o seară bucureșteană, la o grădiniță, în fața unei halbe de bere, discutând cu prietenii, știu eu, amintiri din cea mai îndepărtată copilărie, pe care le împărtășesc cu prietenii mei. Cred că nimic nu se compară cu aceste seri.

În privința lui Theodoros, ce să spun? Cu toată modestia, mulțumesc foarte mult pentru acest premiu. Îi mulțumesc juriului care mi l-a acordat. Le mulțumesc nu

concuranților, fiindcă în literatură și în cultură nu există concurenți, dar le mulțumesc prietenilor mei care au participat la aceeași rubrică și care toți au personaje fantastice, formidabile. Știu și eu două dintre ele, pe celelalte le voi căuta mai târziu. Mulțumesc, deci, celor care mi-au acordat premiul și speranța mea este că această festivitate va continua. Se va merge mai departe și anii viitori și va aduna tot mai mulți oameni din lumea noastră culturală și artistică, literară și, în general, din ceea ce „mișcă” în lumea românească. Eu n-am fost niciodată un denigrator al lumii românești. Îi recunosc și calitățile, și defectele.

Și cred foarte tare în oamenii care vor să schimbe ceva. Mulțumesc mult.

Adrian Majuru:

Periferiile Bucureștilor de odinioară erau o „curte a miracolelor”

Ce părere ai despre papioane? Îți plac? De care? Imprimat, simplu?

Eu am fost și rămân fidel cravatei. De orice model, textură, culoare. Desigur completate de un accesoriu pe care-l mai găsești numai prin antichități de pripas: acul de cravată. Dar legat de papion, pot aminti aici o curiozitate istorică deja. Eu nu prea am prins această realitate foarte prezentă pentru anii 1950-1960, când era stridentă chiar. În vechile restaurante și hoteluri redenumite de noul regim, erau aceiași chelneri, formați în regimul precedent, și erau mai eleganți față de clienții pe care-i serveau. De obicei este invers. Și acești chelneri purtau adesea papion, după cutuma interbelică, însă noii lor clienți, niciodată.

Comentează una dintre fotografiile de epocă pe care le consideri foarte narrative. Ce fotografie îți spune o poveste?

O fotografie panoramică cu interesanta și definitiv pierduta umanitate de pe Calea Victoriei. Mașini și trăsuri, pietoni și cupeuri, oameni care privesc, traversează aleatoriu Calea Victoriei sau flanează în căutarea unei destinații. Este genul de consum cotidian definitiv pierdut după 1947, pentru că și baza de educație și cultură a fost diferit trăită în ultimii 80 de ani.

Ai scris despre periferii: dintre mahalalele Bucureștiului de secol 19, care e cea mai aglomerată? Dar cea mai curată? Dar cea mai artistică? Dar cea mai religioasă? Dar cea mai veselă?

Mahalalele sunt deopotrivă aglomerate, cu centrul lor religios, dar și cu referință artistică.

Cu zone de margine insalubre și cu străzi mai centrale și curate, pe când veselie se trăiește în tonalități diferite și e prezentă preutindeni. Astăzi, veselie tinde să devină un clișeu prin muzica audiată la maximum în toiu nopții, de către aceia care trăiesc în iluzia unei imagini sociale impozante, deși împăratul este gol.

Cum te-ai împrietenit cu Hoțul? Cine e? Cât e biografie, cât e ficțiune?

Atunci când l-am înțeles, i-am câștigat și prietenia. Și acest prag a fost trecut în momentul când i-am împlinit biografia cu ajutorul ficțiunii. Povestea în întregul ei este reală, cu deosebirea că reperele finale ale povestirii au fost remodelate de ficțiune.

Ce e Curtea Miracolelor?

Un fel de „vis american” sau „Grădina secretă”, dar cu alte particularități. Periferiile

Bucureștilor de odinioară erau asemuite cu o „curte a miracolelor”, unde orice este posibil, cu bune și rele, însă întotdeauna cu soluții pentru problemele fiecăruia. Un spațiu foarte dificil de cartografiat și periculos, fiind asociat cu ceea ce numim astăzi „școala vieții”.

Spuți că Hoțul tău, poreclit Tata Moșu, făcuse liceul la Lazăr? Cum era viața de liceu la acea dată?

Liceul până la 1948 includea și ciclul gimnazial de astăzi, inclus în ciclul inferior de liceu. Așadar puteai alege un liceu începând cu clasa a V-a. Liceul Lazăr era un liceu pentru băieți, iar rigorile erau multiple: de la purtarea uniformei specifice liceului până la atitudinea față de profesori, față de colegii tăi de clasă sau școală, dar și față de calendarul tău școlar.

Care dintre personajele romanului te inspiră să scrii o poveste?

Aproape fiecare dintre personaje are o poveste nemărturisită în spate. Este o impresie pe care mi-am făcut-o acum, la ceva timp de la încheierea manuscrisului. Foarte bizar, nu mă așteptam să am o asemenea senzație. De revenire la imagine și reverie a misterului. Dar așa va rămâne. Cititorii, dacă vor avea dorința să exploreze, pot descoperi pasaje din viața personajelor, necunoscute de povestitor.

Am auzit că scrii o poveste. Despre ce? Nu cumva vor fi și zenobi în povestea asta?

Zenob este un personaj foarte interesant, foarte exigent și teribil de intuitiv. Ar merita să fie în mijlocul unei povestiri care să ofere posibilități variate de a cartografia universul feminin, nebanuit de senzitiv. Fără să vezi, fără să atingi, până nu înțelegi, până nu te recunoști în ceea ce descoperi în celălalt.

Integral în versiunea online

Dosar de lectură: *Theodoros* de Mircea Cărtărescu

Petre Nechita:

Povestea înainte de toate

Se dau două dicționare: unul cu neologisme, celălalt cu arhaisme. Na și scrie despre *Theodoros*. Din care să folosești mai mult? Păi, de, tre' să fie ceva inteligent. Și profund. Că ideea asta care-ți tot vine ca o râgâială, e mișto!, nu-i tocmai critică erudită. Da' nu ești critic. Și-asta-i drept. Atunci zi pe șleau. Cam așa: povestea înainte de toate. Începe cu asta. Sau poveștile adunate la un loc. O să sune a vot de blam, lipsit de orice urmă de profunzime. Dar există o poveste care te ține, te atrage, naște întrebări, te împunge de la spate să citești, să cauți. Ca la orice scriitor de *misteriale*??? Să-l citești pe Theodoros ca pe un roman?! Da, pentru că suntem diferiți și avem strofocări diferite ale înțelegerii.

A. G. Secară: La început a fost Ecoul... sau Personajul, un Cuvânt(?)

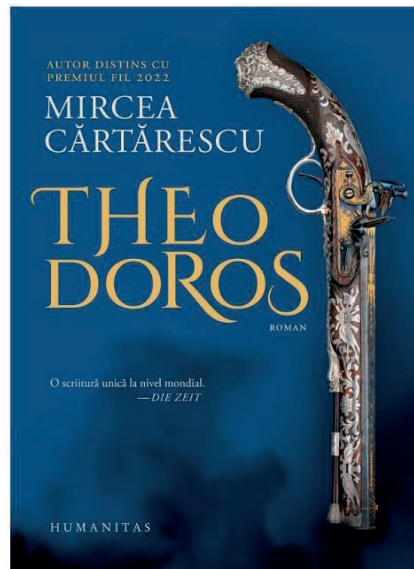
Greu este să te trezești... dintr-un Vis al Cuvântului care, aproape ca de obicei, sic, se dorește a fi total, atotcuprinzător, implicând (invitând) Cititorul, de la cel mai umil până la Marele Cititor al tuturor cărților lumii, univers sau plurivers, într-/la o poveste, pardon, basm cult, al unui Împărat Albastru care a fost ca și când n-ar fi fost („singurul ce nu se află în niciun basm”, p.532), dar care, după apariția cărții, a intrat definitiv întru Existență și/sau istoria literaturii universale!

Clar... Theodoros nu este... Micul prinț!

Doru Căstăian: Un jind vechi

Theodoros are, desigur, toate ingredientele care dau farmecul unic și zadarnic imitabil al scrierilor cărtăresciene. Regăsim aici totul: sosul atroce și totodată duos al nostalgiei, plăcerea reconstrucției istorice, patina hedonist pe suprafața lucrurilor, mirajul alterității bine temperate

Premiul Ficțiunea pentru Cel mai bun personaj

și o plăcere a utilizării registrelor arhaice ale limbajului care ne trimite invariabil către Levantul. O carte nouă, care încarnează un jind vechi, o traducere poetică a luminii, texturii și paradisurilor senzoriale care formează carnea cu moliciune de scoică a lumii eline, o epopee dedicată dorului și dorurilor încastrate în inima numelui Theodoros.

Florin Spătaru: Labirint

În romanul lui Mircea Cărtărescu apar mii și mii de intrări într-un labirint arid, dulce și infinit. Căldura deșertului, dulceața erudiției și mirabilele cuvinte. Fiecare nume sau ritual deschide uși către o călătorie etimologică nesfârșită. Dar recunosc că am fost atras mai ales de cele trei lăcuste, Arbeh, Ielec și Hasil, din episodul cu furtul Chivotului

sfânt. Lăcusta Arbeh e menționată foarte des în Vechiul Testament și de fiecare dată e percepută ca fiind aducătoarea unei calamități. Fiecare dintre ele apare în anumite pasaje și unele dintre ele chiar sunt considerate ca fiind cușer. Admirabil cum chiar și trei cuvinte obscure pot deschide o lume întreagă de semnificații.

Catrinel Popa: O ficțiune-palimpsest

Theodoros, cel mai recent roman al lui Mircea Cărtărescu, este o ingenioasă ficțiune-palimpsest, în care scriitorul suprapune mai multe povești și totodată mai multe straturi culturale și paliere de semnificație, lăsându-i cititorului libertatea de a-și configura itinerariul preferat prin această întinsă pădure narativă. Plasată dintru început sub dubla pecete

a memoriei și a imaginației (căci, după cum mărturisește autorul, de la faimoasa scrisoare a lui Ion Ghica i-a venit ideea), narațiunea invită la o plimbare prin grădini cu poteci ce se bifurcă, printre oglinzi purtate de-a lungul altor oglinzi, lăsându-ne să întrezărim – în cele mai izbutite pagini ale sale – unghere și străzi din Bucureștiul secolului al XIX-lea, cu Sărindarul, Hanul lui Manuc, Podul Mogoșoaiei și mahalaua Beilicului, cu teii săi înmiresmați și cu valurile de caprifoi și de glicină revărsându-se peste garduri prăbușite, dar și un alt București fantasmatic, ireal, răsfrânt în oglinda visului, cu un cer mioros și prăfos, străjuit de zmeie încondeiate ca ouăle de Paști și străbătut de ființe străine „lumii ești”, precum Zburătorul cel cu trup „de turcoază moale și smarald”.

Doina Ruști: Epopeic

Carte densă, de încântări epice și incursiuni în cele mai subtile zone ale aventurii, *Theodoros* amintește, așa cum s-a zis, de *Levantul*, prin atmosferă, și evocă fabulația de tip Saramago. Povestea este încântătoare, iar tiparul narativ cuprinde incredibil de multe tehnici, povestea transformându-se treptat și într-o operă a scrisului și-a esteticii cărtăresciene. E un roman al deschiderii către lume, dar și al reevaluării de sine, cu un narator tonic, evadat cumva din opera de până acum, doar pentru a se deda unui act de evaluare.

Cristina Bogdan: Viitorul lui

Despre Theodoros – iubit, hulit, admirat, decorticat în fel și chip, așezat sub lupă, căutat prin istorie și istorii, comparat și adulmecat – se va discuta și se va scrie mult timp de aici înainte. Și, mai ales, va fi una dintre figurile despre care cititorii vor vorbi (astăzi și peste decenii), o vor comenta cu entuziasm, o vor urma cu înfrigurare în toate periplurile și expedițiile ei.

O scrisoare de dragoste

Adrian Majuru

Pentru a-mi pune în practică planul sinuciderii, am ales Grădina Ioanid. Îmi părea, mai ales cu lăsarea serii, foarte familiară, și mă simțeam ca în trecutul acela îndepărtat, plin de forme, culori și senzații luminoase. Și era mai ales un parc retras, nu foarte circulat noaptea. Aflându-mă pe punctul de a-mi pune planul în aplicare, am aruncat funia pe o creangă, dar am fost surprins de un sergent și de două fete care veneau în urma acestuia. Sergentul m-a iertat, iar una dintre domnișoare mi-a luat din buzunar scrisoarea ce urma să se găsească la mine după moarte și văzând că este vorba de o scrisoare de dragoste, a fost așa de mult mișcată, încât s-a gândit să mă consoleze, devenindu-mi iubită. M-am întors acasă la bunici cu salvatoarea mea neașteptată din grădina Ioanid, cu care, de altfel, am trăit multă vreme din acel moment. După ceva timp, Vlad Dracul mi-a curtat pe ascuns iubita și și-a atins scopul. Am fost cuprins de furie și am căutat să fur și eu pe amanta prietenului meu, ca un fel de răzbunare diabolică. Am aranjat o întrevvedere cu prietena prietenului meu într-o pădure, în așa fel încât Vlad Dracul să ne surprindă într-o poziție foarte puțin decentă. De atunci, Vlad Dracul mi-a purtat

o ură de moarte, care s-a stins cu greu peste ani.

Era tot un nou fel de a deveni cavalerul refuzat al sorții. Dezi-luzia aceasta sentimentală trăită

din nou m-a determinat să mă apuc iar de furat, însă Vlad Dracul îmi va face iar un denunț, din invidie, pentru că nu mai furam împreună. În urma denunțului,

poliția m-a arestat chiar a doua zi și m-a depus la Văcărești, iar după trei luni de prevenție am fost condamnat, în anul 1915, la trei luni de închisoare. Aveam 17 ani.

După trei luni am fost pus în libertate, deși poliția a continuat să mă țină sub supraveghere. Am revenit la casa bunicilor, de unde l-am recuperat pe Daniil cel Bătrân, care a redevenit tovarășul meu de bandă alături de care am reușit să-l jefuim pe episcopul Sofronie Vulpescu, căruia i-am furat mitra episcopală, cruci, bijuterii și aproape 15.000 de lei, sumă pe care am împărțit-o frățește. Mi-am îngropat o parte din bani împreună cu mitra, pe care am demontat-o de pietrele scumpe. Am pus mult entuziasm în ocupația asta, comandând mai multe bijuterii pentru a-mi plăti datoriile. Un colier de chihlimbar și o pereche de ochelari i-am făcut cadou bunicului meu, însă acesta le-a depus la poliție. A încercat din nou să-mi dea o lecție pentru a mă face să părăsesc meseria de hoț. În urma acestui denunț din partea bunicului, am fost din nou arestat și am fost condamnat la un an de închisoare, chiar în preajma războiului, în vara anului 1916.

Hoțul din Curtea Miracolelor, Litera 2023

Femei scrise de femei

Teodora Balan

Femei de toate vârstele, mame singure, divorțate sau cu soțul plecat la muncă, femei care urmează să devină mame sau care abia au devenit mame, bunici, fete care au crescut fără părinți alături, tinere care încearcă să se opună „destinului” ales de părinți și de tradiție. Femei singure sau femei care se află într-o relație disfuncțională, femei care muncesc și care caută să-și asigure traiul, femei care se pierd în munca casnică. Acestea sunt doar câteva dintre femeile

și situațiile pe care le întâlnim în cele 23 de proze din antologia *Retroversiuni*, coordonată de Cristina Ispas și publicată în 2023 la Editura Paralela 45.

Cele 23 de scriitoare, ale căror proze construiesc antologia, oferă perspective feminine asupra femeii în diferite cadre ale cotidianului: o seară în club, la un concert, după mult timp ca mamă divorțată și însoțită de copil, căci tatăl nu mai poate lua copilul la el; rutina zilnică a unei „pisicărese”, așa cum o numește Simona

Sora în titlul prozei pe eroina ei, care are grijă de pisici cât timp stăpânii lor sunt plecați de acasă; o reîntâlnire după mult timp între două prietene vechi; o zi de ieșire cu copilul la joacă și discuția obișnuită cu vecina; momentul neașteptat al izbucnirii războiului în Ucraina și multe altele.

Cristina Ispas (coord.),
Retroversiuni: antologie de proză scrisă de femei. Postf. de Victor Cobuz. Pitești: Editura Paralela 45, 2023

Retroversiuni

Antologie de proză scrisă de femei
Coordonatoare: Cristina Ispas

Ștefania Mihalache
Simona Sora
Elena Vlădăreanu
Emanuela Ignățoiu-Sora
Diana Geacăr
Moni Stănilă
Ramona Gabăr
Diana Iepure
Ionelia Cristea
Monica Tonea
Paula Erizanu
Doina Rusti
Oana Cătălina Ninu

Cum să citești *Theodoros*? Cu „ochii de carne”, cu ochii de vis și cei ai cunoașterii

Alina Bako

O rețetă de succes a romanului contemporan nu există. Cititorul decide fără milă dacă acesta are un viitor și va fi pus pe o listă scurtă a cărților care trebuie să facă parte din bagajul de lectură. Celelalte instrumente de promovare sunt auxiliare. Nu vom face o teorie a lecturii, ci vom spune doar că romanul lui Mircea Cărtărescu „Theodoros” reprezintă o ipostază totalizantă a literaturii române. Deliciile de lectură pe care ți le oferă textul sunt unele care se asociază celor intelectuale, un parcurs detectivistic, ce transformă actul lecturii într-unul percutant, antrenant și pe alocuri presărat cu accente de reverie, într-un echilibru deplin.

Formula de creație este deconspirată, în nota de final a autorului, fiind pusă sub semnul contrafiecțiunii istorice. Tipul acesta de ficțiune, puternic ancorată în detaliul istoric, definește ceea ce teoreticieni precum Pavel (1986), Doležel (1989), Ryan (1991), Sládek (2006), Bradley (2009), Hills (2009), Gallagher (2011) defineau ca fiind

„lumi posibile”. Acest tipar narativ implică lumea reală, ce devine un cadru al cunoașterii, pe care sunt așezate detalii istorice, din epoci diverse, dar integrate actualității. Există un model narativ al narațiunii de acest fel, care conține trei tipuri analizate de Marie-Laure Ryan astfel: așa numitele O-Lumi (O- World) definite de obligațiile, constrângerile și regulile sociale, K-Lumi (K- World) ce se definesc prin cunoaștere și W – Lumi (W – World) – raportarea individuală la lume a personajelor, alcătuită din ansamblul dorințelor de modelare a acesteia (realizate după clasificarea bine-cunoscută a lui Doležel). Dacă aceste raportări la realitate sunt cel mai des întâlnite și construiesc în ficțiune „lumi posibile”, în romanul lui Cărtărescu funcționează așa numitul F-universes, lumi alternative ce se nasc sub impulsul visului, halucinației, fanteziei, care se construiesc din interacțiunile dintre lumile O, K, W, fie că reprezintă încălcări ale regulilor sociale, fie că analizează intim realitatea sau sunt proiecții ale dorințelor personajelor.

De la „ochii de carne” la cei ai visului și ai cunoașterii

Scena-nucleu din romanul „Theodoros”, ce definește un imaginar oniric în care sunt sparte imagini aparținând unor spații diferite și sintetizează modul de construire a textului lui Mircea Cărtărescu în ansamblu, este aceea a înălțării zmeului având chipul Stamatinei, fiica lui Vodă Dimitrie Ghica. Așa cum în „Orbitor”, imaginea fluturului uriaș ordona narațiunea, la fel zborul zmeului în văzduhul valah deschide o perspectivă panoramică asupra lumii, în care eroticul metamorfozează universul și anticipează destinul personajului.

În Bucureștiul anului 1830 „o corcitură de oraș aflat între Răsărit și Apus”, în luna mai, tânărul Tudor – Theodoros, ajuns de la Ghergani „cu basmele lor” în Ulițele Beilicului, la curtea conului Tachi, învață arta ciubucelor și a desfrâului. Scenariul narativ se derulează începând cu Hanul lui

Manuc, trece pe la Curtea Veche și, dintr-o dată, perspectiva se schimbă: de la axa orizontală, privirea se mută pe înălțime unde o mulțime de zmeie zburătoare brăzdau cerul Capitalei. În ipostaza unui Icar dorindu-și să zboare ori ca Jack Spriggins din povestea englezească, băiatul se cațără pe funia groasă a unui zmeu, mai întâi în joacă, iar apoi ca o provocare, izvorâtă din dorința ce frizează nebunia de a ajunge mai sus. Perspectiva se lărgește în cercuri concentrice: primul este cel al turlelor Mitropoliei și Turnului Colții, pentru ca următorul cerc să îndepărteze privirea tot mai mult, personajul ajungând undeva în văzduh „vecin cu ulii și cu lăstunii”.

Integral în versiunea online

Impresii de lectură

Ramona Bădescu

„Depravatul din Gorgani”, continuarea „Ciudățeniilor amoroase”, vine cu alte fapte, cărora Doina Ruști le dă viață prin intermediul unor personaje din cartierul Gorgani, și nu numai, bătându-și fărleac prin istorie, dar și în imaginarul colectiv.

Stranietatea și misterul întâmplărilor coplesesc, prozatoarea punând parcă ordine în haosul de senzații, prin cele 17 reguli ale depravării, care nu se referă neapărat la excесе erotice. Cea dintâi regulă este, culmea (!) – *Să nu fii ciudat!* Iar regula nr. 3, *Desfrânat, dar cu ștaif*, este aproape axiomatică

pentru epoca fanariotă. Ultima pune în balanță prețul plătit: *Plăcerile costă!* După caz, bani, bunuri sau viață.

Apar din nou cuvinte cu sonorități inedite: *teleleica, maglisitul, zarnacadeaua* ne plimbă printre vechi miniaturi desprinse din manuscrise, printre portrete și veshminte sofisticate din care nu lipsesc șalvării, șalurile și turbanele. Toate aceste imagini reconstituie o întreagă lume, dominată de o semantică a ierarhiilor sociale și a vanităților.

Parcă mai mult decât în „Ciudățeniile amoroase”, regăsim în „Depravatul din Gorgani” mici

istorii suculente dezvoltate ca în „Homeric”. Devenim martori ai drumului parcurs de la documentul arid, de cancelarie, la povestea *în nuce*, o vedem cum s-a integrat ea în fluidul romanului. Practic, asistăm cum imaginația și creativitatea se nasc din cercetare laborioasă și pasiune.

O parte dintre *depravări* mi-ar plăcea mult să le regăsim într-o proză mai amplă sau într-o serie de nuvele. Întâmplător sau nu, numărul *ciudățeniilor* este aproape egal cu cel al săptămânilor dintr-un an și, după asemănarea zilelor, unele sunt atipice, altele curg pe nesimțite

către deznodământ. La final, privind din nou portretul depravatului de pe copertă, îți amintești că el e autorul cărții oferite lui Eleni, cititoare împătimită, iar regulile sunt, la urma urmelor, ale scriitorului...

Doina Ruști, *Depravatul din Gorgani* (proză scurtă), Litera, 2023

Amintirile bunicii Cornelia (1)

Cornel Samara

Muntele Paicu, Imperiul Otoman, anul 1894

Mult timp fugarul nu s-a abătut de pe drum. A urcat iute pe fâșia strâmtă din pământ bătătorit, privind din când în când în urma lui. S-a încrucișat adeseori cu albia izvorului dar nu a zăbovit nici măcar pentru o gură de apă.

Împrejur erau văi golașe ce îi îngăduiau să vadă la kilometri distanță. Când a ajuns la baza unui deal și a descoperit desișul de ferigi înalte, s-a bucurat nespuse simțind o șansă bună ca să scape de urmăritori. Acolo a băut întâia oară un căuș de apă și a zăbovit un pic. Și-a înmuiat batista în izvor apoi și-a suflecăt șalvării. Își zdrelise genunchii când a urcat un povârniș târându-se pe niște pietre cenușii, ascuțite și mari ca niște cimpoaie. Cu grijă și-a tamponat rănilor curățându-le de sânge. Apa rece i-a mai alungat din usturime.

Ceata îl fugărea de când se crăpase de ziua. Calmul lor îl scotea din minți. Erau doi bărbați călare și patru pedestri. Brăiele lor de lână erau doldora cu pistoale și cuțite încovoiate, doar cel din frunte avea brăul din piele iar pe spate îi strălucea țeva lungă a unei flinte spaniole. Nici când l-au văzut cum

trecea pe podețul acela prăpădit și negru ca funinginea, nu s-au urnit mai repede. Au continuat în același ritm, la pas, ca și cum erau siguri pe ei că-l vor dibui în curând.

Între timp, dimineata aceea friguroasă și înornată s-a transformat într-o amiază cu soare cald și strălucitor. Iarba nu mai aluneca, pietrele erau încinse, iar păsările au prins glas pretutindeni. El era încă slobod, dar cei șase bărbați cu fesuri din fetru pe cap îi amușinau urma ca niște copoi.

Și-a umplu plosca și s-a grăbit spre desișul ferigilor. Știa să se orienteze în acei munți, pentru că satul lui de baștină era o oră mai la vest. Nu avea un plan clar, dar

dacă ajungea în vârf și apoi coboară spre plai pe lângă stână, va putea să țină direcția spre miazănoapte nestingherit.

S-a gândit să-i păcălească și să se întoarcă pe lângă ei când a avut ocazia la schit, dar era sinucidere curată. Ar fi scăpat doar pentru câteva zile, apoi l-ar fi prins căci erau ochi iscoditori pretutindeni: stâne, caravane sau vânzători ambulanti, precum și în fiecare sat din văile dinspre miazăzi.

A coborât fericit, ținându-se să nu cadă de ramurile jnepenilor și a pășit pe un munte ornat cu roci albicioase și rotunjite ca niște aglomerări de nori. Apoi a urmat o pantă destul de lungă plină cu iarbă

de un verde crud, dar impregnată cu pietricele mici și ascuțite ca niște cioburi. S-a dat cu fundul alunecând pe o vale până a ajuns la un alt șir de jnepeni. S-a tupilat pe lângă el pe vine.

Pe o movilă mică a văzut un altar din ardezie, cât un horn de mare, folosit de păstori pentru închinare. Avea o cruce din tablă pe acoperiș. A deschis ușa din lemn și a verificat candela cu degetele. Fitul era rece. A răsuflat ușurat presupunând că demult nu mai trecuse vreun păstor prin zonă.

Coborârea a fost în continuare dificilă până a ajuns la o creastă ascuțită înconjurată de vegetație pitică și roșiatică. La doi pași spre est, se ridica într-o rână o colibă păstorească. Era ca un fel de odaie cu hornul înalt din piatră. Intrarea era acoperită de un chilim roșu deasupra căreia se prelungea o streășină lată din lemn, sprijinită în colțuri pe doi pari. A privit în depărtare până la un vârf stâncos înconjurat de păduri dese de fagi. Nu mai era mult până acolo. Doar o șa golașă și un povârniș din calcar, supă care urma drumul către nord, acel drum al libertății sale departe de rutele păstorilor și ale cărvănarilor.

Integral în versiunea online

Colecția de bancnote

Gabi Balaban

Pentru că i-a văzut pasiunea pentru istorie, Remus Brâncoveanu, chiriaș într-o dependință aflată în curtea de la intersecția străzilor Romulus cu Vulturilor, acolo unde avea loc întâlnirea, i-a făcut cadou un plic în care se aflau o sută de bancnote vechi românești. Printre ele era și prima bancnotă emisă de Banca Națională a României în anul 1880. Toate acestea fuseseră moștenite de Remus Brâncoveanu de la bunicii lui. El nu avea copii și era de părere că bancnotele trebuie să-și continue călătoria și să ajungă la cineva tânăr, care să aprecieze valoarea

lor. I s-a părut că Irina ar putea fi aceea persoană. În plus, era și ziua ei, iar bancnotele vechi au devenit și cadoul pe care l-a primit când a împlinit 10 ani.

Irina le-a scos pe toate din plic și s-a uitat pe rând la fiecare. Le-a întors pe ambele părți și a citit informațiile de pe ele. Deși avea doar zece ani, era emoționată că atinge bancnote vechi de o sută de ani.

I-a mulțumit domnului Remus Brâncoveanu pentru cadou și încredere. I-a promis că va avea grijă de prețioasele bancnote.

Ajunsă acasă, Irina a rupt o foaie dintr-o agendă și a scris pe

ea: „Astăzi, 10 mai 1980, am primit de la domnul Remus Brâncoveanu, în casa căruia am fost, acest plic cu o sută de bancnote românești vechi. Una dintre ele a împlinit anul acesta o sută de ani! Eu am împlinit astăzi zece ani! Irina Pătrașcu.” A pus plicul într-o pungă de plastic, apoi într-unul dintre sertarele bufetului din bucătărie.

Nu s-a mai gândit la bancnote, nu le-a mai scos din plic, nu le-a mai privit și poate că ar fi trecut mult timp fără să se gândească la ele, dacă domnul Remus Brâncoveanu nu ar fi întrebat-o la un an distanță, tot pe 10 mai, când

se aflau în același loc, cum sunt bancnotele de la el. Irina i-a răspuns că sunt bine, într-un loc sigur din apartamentul în care locuia cu părinții, în cartierul Drumul Taberei.

Ajunsă acasă seara, s-a dus direct la sertarul bufetului din bucătărie, să ia plicul cu bancnote și să le privească din nou. Însă plicul cu bancnote nu era în sertar! A scos tot ce era acolo, dar nu l-a găsit. S-a uitat și a scos tot ce era și în celelalte sertare ale bufetului, dar plicul cu bancnote era de negăsit.

Integral în versiunea online

Moartea lui Anton Braun

Narcis Amariei

C am cu trei luni înainte, oamenii începuseră să vorbească. Era ceva în aer, ca o prevestire rea, un gând nedefinit, plutind peste sat ca o umbră. Unii se rugau și își făceau cruce, alții înjurau de dumnezei. Apoi, umbra crescuse, lăbărțată și cenușie și se întinse amenințătoare peste mințile lor. La birt, umbla vorba că vântul îi dărmase gardul casei lui Iosif, lui Rozi îi curseseră picături de ulei din lampă, iar Bojan intrase cu toporul în casă. Și mai erau și trosniturile: ba patul, ba dulapul, ba ușa, ba grinzile din pod. Cunoșteau semnele. Veneau zile grele, cu boală, cu nefericire și pierderi cumplite.

— La uite-te, tu, un pic la mine! Nu lăsa capul jos! zise Băbăreasa apucând-o pe Poskar de maxilar. Un cearcăn vinețiu întuneca ochiul stâng al femeii. Nu știu cum de mai poți răbda atâta, soro! îi zise ea cu amărăciune.

Poskar era o femeie frumoasă. Nu împlinise încă cincizeci de

ani, plesnea de sănătate și de sub basma îi ieșeau câteva şuvițe negre, semn că bătrânețea era încă departe. Cele trei nașteri nu îi stricaseră corpul bine clădit. Călca apăsător pe picioarele zdrene, mișcându-și șoldurile într-un fel anume, stârnind dorința bărbaților din sat. Din cei trei copii, doar unul îi mai trăia, un băiat de treisprezece

ani, pe nume Iuliu. Cele două fete și primul soț muriseră toți loviți de tifos. Anton Braun, un cojocar înstărit, vădov și el și fără copii, o luase cu Iuliu cu tot și se mutaseră în casa acestuia de la capătul satului. Lumea vorbea că femeia îi cam purta sâmbetele și s-ar fi iubit cu un meșter iconar, cu sânge aprig și ochi verzi ca iarba.

Duma Florița, Băbăreasa, cum o știau toți, lucrase în tinerete ca servitoare la Spitalul doctorului Karl Diel din Jimbolia. Și cum în sat nu era doctor, când se înapoie, oamenii o văzură tocmai potrivită pentru nevoile lor.

Deși avea cam vârsta lui Poskar, părea mult mai bătrână. Lungă și uscată, suptă în obraji, cu pomeții ieșiți, își ascundea capul ca o tigvă sub o basma neagră și groasă de lână. Toți cei din sat avuseseră de-a face cu ea la un moment dat și nu îndrăzneau să o supere știind cât de răzbunătoare era. Avea niște ochi lăptoși și goi, dar, cumva, nu te puteai abține să nu-i privești. Dacă te uitai la ei pe ascuns, păreau două prune fleșcăite, dar când te fixau, nu-ți mai ieșeau din cap zile întregi. De aceea, Anton se feri să o privească în față și cât timp o ocări, își ținu capul în pământ.

Integral în versiunea online

Cerul: partea luminoasă, partea întunecată

Gh. Postelnicu

E XISTĂ oare ceva mai trist decât un tânăr de 24 de ani într-un cărucior cu roțile?

Adrian a locuit 15 ani în Minnesota, până când i-au murit părinții într-un accident de automobil. El a rămas singur prin clinici de recuperare, apoi statul american a fost de acord să-l încredințeze bunicilor din România. Vorbește cu greutate și cântă niște cântece de jale cu un fel de chiuituri. E un tânăr zdravăn, cu ochii negri ca ai unei păpuși africane. Un român autentic din SUA. Ambasada îi trimite reviste și cărți. Își dă examenele la universitate prin corespondență. Se va întoarce acolo? Pentru bani. Noi ai cui rămânem? Ai lui, „forever“.

E bine că cele mai cunoscute cărți ale omenirii sunt reeditate în forme prescurtate și în desene animate. A fost odată ca niciodată, că, dacă n-ar fi, nu s-ar povesti. De atunci, viața a devenit un joc în care fiecare dă ceva de care ceilalți au sau nu au nevoie. De cele mai multe ori, sfaturile și vorbele de bine îți intră în sânge și distrug globulele albe. La o adică, nici cele roșii nu mai sunt așa multe, când treci lama de ras peste vene. Dacă nu te-ai opri strămoșii, ai face nu știu ce prostie.

Mii de gânduri. Doar vreo două-trei supraviețuiesc. Nimic nu e imposibil din leagăn sau din cărucior.

După ce se înserează, stă multă vreme afară.

— Mă uit la partea întunecată a cerului.

O lume multicoloră umplea sala de așteptare a aeroportului. Razele asfințitului se luptau cu o pâclă portocalie înainte de a cădea pe vârful turnului de control.

Ține-te tare!

Adrian este de nerecunoscut. Obrajii lui au un roșu pătat cu un fel de galben spre locul în care ar trebui să se afle urechile. Viorica strânge buchetul de frezii dintr-un instinct în care mă trage și pe mine. Băiatul zâmbește neomenesc prin buzele croite din transplanturi. Îmi port privirea pe alte părți ale corpului și mă întreb care sunt proteze și ce e adevărat și viu în trupul pe care altădată îl purtam pe umeri, pe șaua calului, pe ghidonul bicicletei.

Umbra asta nu e bunicul? *I'm sorry*. Nu e nimic de capul lui. Poate părul, dar păcat că e atât de alb, și sprâncenele. Baba burtoasă cred că e bunica. Zâmbește tot timpul. O fi tâmpită? Nu trebuie să mă iau după zâmbet.

— O.K. Eu sunt Adi, suieră băiatul.

— Noi suntem buncii tăi. Maia și tiau.

— *All right, all right!*

Înviorat de prelungirile trupului său, întrezărea în făpturile îmbătrânite originea și devenirea sa. De aici încolo, toate sunetele vor merge spre cuvânt, dar cuvintele se schimbaseră și vor trebui regăsite.

Integral în versiunea online

Pe plajă, la Batumi

Cristina Bogdan

Pe cealaltă parte a Mării Negre, la Batumi, în Georgia, țărâmul nu-ți așterne sub tălpi nisipuri fine și încinse ca la Mamaia, ci pietre plate și netede, în culori ce îmbracă un spectru destul de larg, de la griuri, ocru și brunuri, până la rotunduri verzi-albăstrii, ficele apei, sau portocalii-roșietice precum apusul, pe care aici chiar ai șansa să-l vezi în toată frumusețea lui.

Stau cocoțată pe un chaise longue azuriu, la doar câțiva metri de apa cu volane de valuri înspumate, și mă uit la pietrele ce se-nșiruie de jur împrejurul meu, ca la niște oameni cărora încerc să le ghicesc temperamentul și poveștile de viață. Asta mică, gri petrol, cu striaii negre, seamănă cu o bătrână îndoliată, plângându-și timpul irosit pentru alții. Cealaltă palidă, ca un răsărit de soare într-o zi înaltă de vară, e o adolescentă nemulțumită de ea însăși, deși scânteietoare pentru ochii celorlalți. Din loc în loc, formațiuni cenușii, aplatizate, îmi construiesc pe ecranul minții siluetele unor bărbați trecuți de vârsta ultimelor aventuri, închiși definitiv în propria plictiseală și banalitate. Cât despre colțuroasa pictată în roșu aprins, ascunsă printre ovalurile de culoarea mătăsii-broaștei, are aerul unei cucoane a cărei frumusețe s-a

fanat într-un târg de provincie, iar vâpăile podoabei capilare încearcă să transmită gândul că ar fi fost, cândva, o divă înflăcărată. Ghe-motoace mici, de rocă alburie, numai bune de aruncat cu zvâc pe luciul unui lac, se strecoară printre bolovani mătăhăloși, precum copiii între picioarele puternice ale taților.

O tânără oprește, cu un gest scurt și poruncitor, un negustor ambulant și își cumpără o sticlă de Cola. Nimic neobișnuit până aici. Ciudățenia începe atunci când, după ce soarbe o înghițitură din

licoare, începe să-și toarne conștiincios pe palme și să se ungă pe tot corpul, de parcă ar fi fost cea mai potrivită loțiune cu factor de protecție sau un prețios ulei, menit să ajute la așezarea unui strat de bronz uniform. Îmi dezlipesc cu greu privirea, zahărul din băutura lui Moș Crăciun mă ține captivă în imaginea fetei. Referințe istorice sau aburi de legendă mi se perindă pe sub umbrarul frunții – contese acuzate că s-ar fi scăldat în sânge de fecioare, pentru a-și conserva tinerețea, prințese obișnuite cu îmbăierea în lapte de bivoliță sau de măgăriță,

în speranța păstrării îndelungate a albului nobil al pielii. Sânge, lapte, Coca-Cola. Evoluții, mode, mutații culturale.

Merg încet, înveșmântată în briză, înspre capătul falezei, unde știu deja că-i voi găsi pe Ali și pe Nino, un tânăr azer, musulman, și o prințesă creștină, georgiană, îndrăgostiți dincolo de toate cutumele societății și de toate legile și interdicțiile religiilor lor. Siluetele celor două statui care se contopesc, devenind una, înalte de 8 metri, deapănă mai departe ireala poveste de iubire dintre protagoniștii romanului semnat de Kurban Said, un pseudonim al scriitorului Lev Nussimbaum.

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociația-creatorilor-de-ficțiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: editura LITERA
Distribuție: Librăriile Cărturești

© Ficțiunea OPTm

REDACȚIA

Director: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 8 lei

O întrebare pentru Dorian Dron: Cu ce personaj din *Neuroleptic* ai călători în această vacanță de vară și unde?

Aș călători cu terapeutul. Aș căuta să mă bucur de fiecare dimineață când roua este proaspătă, s-o simt cu talpa piciorului, să alerg până la băncile de sub un nuc și să privesc cum soarele trece printre crengile lui. Cum razele se lasă pe iarbă și șterg picăturile, încălzind puțin câte puțin fiecare petec. Iar păsările ar cânta simplu, fără să fie grăbite de agitația orașului. Atunci ar fi liniște în

sufletul fiecăruia și o pace grea ne-ar binecuvânta. Ca apoi să ne ridicăm și să mergem. Să mergem mult pe coline, pe dealuri, pe străzi de țară, să simțim praful în nări și să ne oprim la o fântână c-o cumpănă grea. Să scoatem găleata cu apă și să bem. Să sorbim fiecare înghițitură până răgușim. Apoi să alergăm către același nuc de unde am plecat și să ne trântim pe iarbă. Să privesc cerul și să interpretăm norii.

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985

